

VRB/1-5/1999.
VRB/5/1998-2002.

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés választási rendszer reformját előkészítő
eseti bizottságának

1999. június 8-án (kedden) 10 órakor

az Országház főemelet 37-38. számú üléstermében

megtartott üléséről

Napirend:

1. Az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetőségei (egyfordulós, kétfordulós kérdés, az arányosítás kérdése) témakör folytatása
2. A nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőinek lehetősége (egykamara, kétkamara) témakör folytatása
3. A külföldi magyarok választási joga, a választókerületek nagyságának újragondolása, közös lista

Elnököl: Dr. Pokol Béla (FKGP), a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Vicai Erika és Szűcs Dóra

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről:

Dr. Pokol Béla (FKGP), a bizottság elnöke

Dr. Lamperth Mónika (MSZP), a bizottság alelnöke

Dr. Kóródi Mária (SZDSZ), a bizottság alelnöke

Dr. Rubovszky György (Fidesz)

Dr. Salamon László (Fidesz)

Dr. Turi-Kovács Béla (FKGP)

Dr. Balsai István (MDF)

Dr. Wiener György (MSZP)

Dr. Hack Péter (SZDSZ)

Balczó Zoltán (MIÉP)

Dr. Fenyvessy Zoltán (MIÉP)

Meghívott:

Dr. Tóth Zoltán államtitkár (Belügyminisztérium)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 08 perc)

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. POKOL BÉLA (FKGP), a bizottság elnöke - a továbbiakban ELNÖK: Kérem a bizottság tagjait, hogy foglalják el a helyüket! Körülbelül 10 perc telt el a tervezett kezdési idő óta. Az előbb láttam, hogy öt párt képviselői megjelentek, ezért a határozatkéesség mindenképpen megvan. Sőt, ha végiggondolom, az előbb láttam, hogy mind a hat párt képviselője jelen volt, mert a Fidesz részéről Rubovszky képviselő úr itt volt. *(Dr. Salamon László megérkezik.)* Üdvözlöm Salamon László képviselő urat. Megállapítom, hogy a bizottság határozatképes. Úgy látom, hogy mind a hat párt képviselőjében megjelent egy-egy képviselő.

A kiküldött napirendi javaslatot teszem fel szavazásra. Van-e valakinek megjegyzése a napirenddel kapcsolatban, a három témakörrel kapcsolatban, amelyekkel eddig is foglalkoztunk? *(Senki sem jelentkezik.)* A negyedik témakör az európa parlamenti választás, amely tárgyalása eredetileg ma lett volna. Ezt a korábbi témakörök csúszása miatt, illetve a külföldi ebben az ügyben tervezett utunk elhalasztása miatt öszre halasztjuk. Így három témakör tárgyalását folytatjuk. Mindjárt egy pár szót mondok. Úgy volt, hogy június végén meg tudjuk csinálni, de sajnos kaptunk egy levelet, amely szerint úgy tűnik, hogy erre csak ősszel lesz mód.

Üdvözlöm a bizottság tagjait! Megállapítom, hogy a bizottság határozatképes. Még egyszer kérdezem, hogy van-e valakinek valamilyen kérdése vagy kiegészítési javaslata a napirend kapcsán. *(Senki sem jelentkezik.)* Kérem, emelje fel a kezét az, aki elfogadja a napirendi javaslatot! *(Egyhangú.)* Megállapítom, hogy a bizottság egyhangúlag elfogadta.

Mielőtt rátérnénk az 1. napirendi pontra, hadd jelezzem a külföldi utat. Raffay úr a Külügyi Hivataltól jelezte, hogy az eltolódás miatt - a mi oldalunkról volt az ok - lehetetlen, hogy kint átszervezzük a találkozót, ezért szeptemberre tolódott át a lehetséges utunk. A delegációból egy-egy tag útja három napra lesz biztosítva. Szeptember elején vagy október elején egy olyan ponton lesz megtartva - három nap, szombattól keddig, tehát a hét végén -, hogy ne zavarja a plenáris ülést vagy a bizottsági hetet. Hogy a kettő közül szeptember első napja vagy október első napja, az attól függ, hogy Hágában melyik időpontot fogják előnyben részesíteni. Ha ebből a szempontból bármi választ kapunk, rögtön jelzem a delegáció tagjainak, hogy fel tudjon készülni az a hat delegációtag, aki ősszel menne ki Hágába három napra.

A három témakört elfogadtuk. Úgy lehet mondani, hogy a racionalitás miatt hadd jelezzem, hogy úgy látom, mind a három témakör, amiről eddig beszélünk, fent van a mai napirenden. Az első témakör a létszámcsökkentés, az egyfordulós, kétfordulós kérdés, az arányosítás kérdése. Olyan nagyok voltak az eltérések, lényegében egymást kizáró javaslatok voltak, hogy úgy gondolom, kitérhetünk rá, és ki is térünk rá. De hogy ezen hamarabb túl legyünk, a következőt javaslom. Vannak olyan technikaibb jellegű javaslatok, amelyek tekintetében talán több esélyünk van arra, hogy valamire jussunk. Többek között ilyen lesz a nemzeti kisebbségek ügye. Ugyan ebben is eltérő álláspontok vannak, de talán mégiscsak lehetne egy minimumot találni, és valamit le tudnánk tenni az asztalra abban az ügyben. Ennek ellenére mind a három témakört megszavaztuk, úgyhogy lehet róla tárgyalni.

Hiba! A könyvjelző nem létezik. Az 1. napirendi pont kapcsán rögtön megadom a szót. *(Senki sem jelentkezik.)* Amennyiben nincs hozzászólás, rögtön rátérünk a 2. napirendi pontra, amiről már kétszer tárgyaltunk. Nyilvánvalóan itt olyan nagyok az eltérések, hogy a legnagyobb egész választási rendszert érintően ebben nem lehet... *(Dr. Wiener György jelentkezik.)* Wiener György képviselő úr a szó.

Hiba! A könyvjelző nem létezik. DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Nagyon röviden hozzászólnék ehhez a kérdéshez, tudniillik az elmúlt alkalommal elég éles vita bontakozott ki abban a kérdésben, hogy a Fidesz javaslata növeli-e az aránytalanságot, vagy pedig az aránytalanság a mai szinten marad. Annak a koncepciónak az alapján, amit a Fidesz írásban leadott, végeztem számításokat az egyik arányossági indexre, a Loosemore-Hanby-indexre vonatkozóan. Természetesen nem tudtam figyelembe venni egy tényezőt, a súlyozást, tudniillik a leadott dokumentumban nem volt semmiféle paraméter arra vonatkozóan, hogy mennyivel kell a töredékszavazatokat súlyozni, ezért ezt csak önkényesen tudtam volna megtenni.

A számításnak az lett az eredménye, hogy a javasolt elképzelés 1998-ra vonatkozóan több, mint 3 százalékkal aránytalanabb végeredményt hoz, mint az 1998-as tényleges választási eredmények. Ennek következtében úgy vélem, egzaktan is bizonyítva van az, hogy az előterjesztett javaslat még csak azt a követelményt sem elégíti ki, hogy a jelenlegi aránytalansági viszonyok maradjanak meg, hanem tovább fokozzák a választási rendszerben meglévő torzítást. Elvégeztem egy összehasonlítást egy neves külföldi szerző - gondolom, többen ismerik a nevét -, Arend Lijphart műve alapján, aki 1945-90 között 27 országnak vizsgálja a választási rendszereit.

Többek között azt is, hogy a különféle mutatók alapján mekkora a torzítás. Én itt kizárólag a Loosemore-indexet vettem figyelembe. 27 országban 1945-1990 között 57 választási rendszer működött. Ezeknek az arányossági viszonyait egy táblázat adja meg a könyv vége felé a B függelékben. Összehasonlítva a Fidesz javaslatából eredő és az 1998. évi adatok alapján számított aránytalanságot a könyvben lévőkkel, meg lehetett állapítani, hogy a javasolt megoldásnál csupán hat aránytalanabb volt az 57 rendszert figyelembe véve: két indiai, amelyek egyfordulósak, rendkívül sok párt vett részt a választásokon, ezért a torzítás mértéke eleve nagyon magas, jóval több, mint 20 százalék; két francia rendszer – a De Gaulle-i, az 1958-1981 közötti, valamint a jelenlegi, amelyet a Chirac-kormány 1986-ban fogadtatott el; és a tudatosan torzítóként felépített két görög rendszer 1974-ből és 1977-ből. A többi választási rendszer a Fidesz által javasoltnál arányosabb, beleértve olyanokat is, mint a brit, a kanadai és 1945-1990 között az új-zélandi is - mind a három relatív többségre alapozott egyfordulós választást feltételezett. A számítások alapján teljesen egyértelmű, hogy a két forduló a torzítások döntő oka. Az indiai rendszeren kívül csak a francia kétfordulós rendszerek mutattak - átlagot számítva – 20 százaléknál nagyobb torzítást.

Ennek következtében úgy érzem, hogy egzaktan bizonyítva van az, hogy az előterjesztett javaslat még annak a követelménynek sem tesz eleget, amit az előterjesztők mondtak. Én azt javaslom az előterjesztőknek, hogy maguk is alaposan tanulmányozzák ennek a könyvnek a táblázati anyagát, mert ebből választ kaphatnak az őket is foglalkoztató kérdésekre.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Salamon László képviselő úr jelentkezett.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Tisztelt Bizottság! Az elmúlt ülésen Rubovszky képviselőtársam adta elő utolsó felszólalóként ebben a témában azt, hogy nincs értelme vitatkozni számok nélkül arról, hogy aránytalanabb vagy nem aránytalanabb ez a rendszer. Vállaltuk, hogy el fogjuk végezni a saját javaslatunk számszerű modellezését, de ez még nem fejeződött be. Amikor ez megvan, remélhetőleg a következő alkalommal, számokat tudunk letenni.

Egyet azonban mindenképpen hozzáteszek az előadottakhoz. A Fidesz javaslatában nincsenek kőbe vésett számok. Ha netán az derülne ki, hogy a matematikai modellezés azt támasztja alá, hogy a rendszer valóban aránytalanabb a mostaninál, akkor a Fidesz kész ebből

olyan következtetéseket levonni, hogy azokat a számokat, amelyeket szerepeltettünk, módosíthatunk. Bizonyos mozgástéri lehetőség belefér a Fidesz koncepciójába, mert mi azt mondjuk, hogy az egyéni körzeteket meg kell őrizni. Ez nem jelenti azt, hogy a 176-ból nem lehetne 160, és a listákat nem lehetne ugyanúgy 10-20-szal növelni. Ez az egyik technikai rész, amiben mozgástere van a javaslatunknak.

A másik technikai megoldás pedig a szorzószám alkalmazása a töredékszavazatok figyelembevételével. Azt kérem, hogy erről azért ne vitatkozzunk, mert a vitának értelme csak számok tükrében van. Nem akarunk, és ezt még egyszer kijelentem, nem akarunk a jelenleginél aránytalanabb rendszert. Ha a mi javaslatunk nem felel meg ennek a saját magunk által állított követelménynek, akkor kijelentem már most, hogy készek vagyunk a számainkat módosítani. Ennél többet nem tudok mondani, és nem nagyon szándékozunk ehhez a ponthoz a mai napon még egyszer hozzászólni, mert úgy gondoljuk, hogy ennek a számok tükrében lesz értelme. Még egyszer jelzem a rugalmasságra való készségünket, nem kőbevésettük a Fidesz javaslatszámait, és gondolom, hogy egyik frakció sem kőbevésett számokat tett le, mert akkor nem nagyon lehetne bízni abban, hogy valamikor megegyezésre tudunk jutni.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Három jelentkező volt: Balczó képviselő úr, Kóródi alelnök asszony és Lamperth alelnök asszony. Tessék parancsolni!

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm a szót. Tisztelt Bizottság! Megfogadom Salamon László tanácsát, nem kívánom ezt a vitát szélesíteni, de ha mindenki a maga véleményét állításként egy betérjesztett javaslatról elmondja, akkor kénytelen vagyok én is megismételni. A Fidesz által betérjesztett javaslat, a választás módja, az egyéni és az országos lista aránya – amely arány 10-20-szal módosítva is körülbelül ugyanez -, az a módszer, amely a töredékszavazat felszorzásával és nagyobb értékével abból a mandátumszámból kíván nagyobbat juttatni a töredékszavazatokra, amely a listást egyébként osztaná, vagyis mindezek az elvek a tényleges matematikai modellezés nélkül 100 százalékosra teszik, hogy a jelenleginél aránytalanabb rendszerről van szó.

Még annyit hadd tegyek hozzá, hogy amikor ezt kézbe vettük, azt gondoltuk, hogy ezek mögött a számok mögött olyan szakmai munka van, amely legalább azt lehetővé teszi, hogy meg tudjuk ítélni, hogy az elvárt céloknak, például az arányosításnak megfelel-e vagy nem. Nyilván örülünk majd annak, ha a Fidesz a teljes, precíz matematikai apparátussal elvégzve tényszerűen is arra a következtetésre jut, ami nyilvánvaló.

ELNÖK: Köszönöm. Kóródi alelnök asszony!

DR. KÓRÓDI MÁRIA (SZDSZ): Köszönöm szépen. Én sem mennék bele szakmai részletekbe, hiszen a képviselő úr arra kért bennünket, hogy várjuk meg, amíg kiszámolják, bár teljesen egyetérték azzal, amit Balczó képviselő úr mond: vannak olyan elvek, amelyek mentén ez látható.

Ezeket nem érdemes különösebben számolgatni. Tehát látható, hogy aránytalanabb rendszer lenne. De ezért még nem kértem volna szót. Azért kértem szót, mert Salamon képviselő úr azt mondta, hogy a Fidesz javaslatában nem akar az eddigiéknél aránytalanabb rendszert. Azt gondolom, és azt gondoljuk, hogy ehhez a választási rendszerhez csak akkor szabad hozzájárulni, ha arányosabb lesz - ha ugyanolyan lesz, akkor nincs miért hozzájárulni -, ha pedig aránytalanabb, akkor azt semmiképpen nem lehet támogatni.

Egyetlenegy értelme van a választójogi reformnak, ha a mostaninál egy arányosabb választási rendszert tudunk kialakítani, egy olyan rendszert, ahol a szavazatok jobban jelennek meg a parlamenti mandátumokban, mint ahogy eddig megjelentek. Tehát ez semmiképpen

nem tekinthető számomra egy elvnek, hogy a jelenleginél ne jöjjön létre aránytalanabb rendszer. Ennél csak arányosabb rendszerért szabad megváltoztatni a már valamilyen módon, de mégiscsak megismert választási rendszert. Éppen ezekből a kijelentésekből, amelyeket a képviselő úr mondott, és hallottam más ilyen kijelentését is a Fidesznek, nem látom, hogy a Fidesznek lenne valós szakmai koncepciója egy arányosabb választási rendszer felé. Nem akar arányosabbat, ez viszont részünkről nem támogatható.

ELNÖK: Köszönöm. Tessék, Lamperth alelnök asszony!

DR. LAMPERTH MÓNKA (MSZP): Köszönöm szépen. Ott folytatom, ahol az alelnök asszony abbahagyta. Az itt világosan kiderült, hogy szakmai koncepció nincs a Fidesz-anyag mögött. Politikai van. De ezt már a múltkor is elmondtuk, és a képviselő úr nem is tagadta, hogy a Fidesz egy olyan választási rendszerben érdekelt, ami a szavazatokat összegyűjti, a jobboldali szavazatokat a Fidesz számára, és a protestszavazatokra igényt tart. A képviselő úr ezt elmondta, ezért azt gondolom, hogy ebben semmi novum nincsen. Ha ez valóban így van, akkor azt hiszem, még egy kísérletet érdemes tenni, hogy kiderüljön, hogy valóban szándékában áll-e a Fidesznek egy választójogi reformról érdemben tárgyalni, vagy pedig megpróbál valahogy kibújni a 40 pont egyik teljesítésének kötelezettsége alól, és akkor nem azt kellene számolnia a képviselő úrnak, hogy ez valóban aránytalanabb-e vagy sem. Wiener György képviselő úr számításai és Balczó képviselő úr okfejtése világosan rámutatott arra, amit egyébként már az előbbi ülésen is mondtunk, hogy ez egy aránytalanabb rendszer, mint a korábbi volt, és a '98-as választások eredményét így kiszámolva, a Fideszt kedvezőbb helyzetbe hozta volna. Márpedig a többi tárgyaló párt egy arányosabb rendszerben gondolkodik, amely jobban kifejezi a választói akaratot.

Summa summárum nekem az a javaslatom, hogy miután a képviselő úr kifejtette, hogy nem egy kőbe vésett papirost hoztak ide, és itt bizonyítást nyert, hogy ez egy aránytalanabb rendszer, akkor a következő ülésre kapjunk egy új javaslatot. Ha ott is így megfeneklik a dolog, akkor azt gondolom, hogy az a közös cél, amiben reménykedtünk, ellehetetlenülni látszik. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm, alelnök asszony. Salamon képviselő úr, tessék! Megadom a szót.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Csak azért szólok - bár állandóan elmondjuk minden alkalommal -, hogy most se legyen félreértés. A Fidesz a választási reform egyetlen céljának a képviselői létszám csökkentését tartja, és a választási rendszert egyébként nem kívánja megváltoztatni. Nem zárja ki más irányú változás lehetőségét. A Fidesznek más célja nincs, és ezt elegendő célnak tartjuk. A 40 pontban nem az van, hogy a Fidesz arányosabb parlamentet akar. A 40 pontban az van, hogy a Fidesz kisebb létszámú parlamentet akar. *(Dr. Turi-Kovács Béla megérkezik.)*

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Több jelentkezőt nem látok. Úgy látom, hogy e napirendi pont tárgyalását lezártuk. Az alelnök asszony tett egy felhívást, hogy a következő ülésre a Fidesz esetleg gondolja át. Hadd jelezzek annyit, hogy ez ősszel lesz, és tulajdonképpen az utolsó ülésünk lesz, amennyiben persze más választójogi kérdés nem merül fel. Ha a köztársasági elnök megválasztása mégis úgy alakul, hogy kell rajta gondolkodni, attól függ, hogy az Alkotmánybíróság hogyan dönt, akkor lehet, hogy tovább folytatjuk, de ide felhatalmazás kell. Mindenképpen ősz elején egy bizottsági ülést kell tartani, és utána a mostani megbízatásunkat és a határozati javaslatunkat előterjesztjük. Amennyiben erre mód nyílik, akkor visszatérünk erre. De látjuk azt, hogy lényegében nagyok az eltérések. Jelenleg

csak a Fidesz eltéréséről volt szó, de hadd mondjam, hogy tudom nagyon jól, és nem akarom megismételni, hogy a másik öt párt között is lényeges eltérések vannak. Tehát úgy tűnik, kicsi az esély, hogy a hat hónap lejártával ebben a kérdésben - amely az 1. pontban jelzett - javaslatot tudunk tenni. De nem kell a reményt elveszteni, lehet, hogy összességben lesz egy áttörés.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.A 2. napirendi pontra térünk át, amelyet már szintén tárgyaltunk. Engedjék meg, hogy összefoglaljam. Szerintem nem érdemes megismételni az álláspontokat. Ameddig eljutottunk, úgy tűnik, hogy a következők a pártálláspontok, az egyes pártok álláspontjai a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőit illetően. Kezdem sorrendben, így haladok előre. A MIÉP szerint abban az esetben, ha két kamara van, akkor a második kamarát elképzelhetőnek tartja. Logikailag nem így lenne, de ez van. Ha jól tudom, az SZDSZ támogatja a parlamenti képviselőket teljes szavazati joggal. Úgy tudom, hogy így volt. *(Dr. Kóródi Mária: Nem voltunk itt.)* Elnézést, nem voltak itt. Rögtön megállok itt, valóban ötpárti tárgyalás volt, mert az SZDSZ nem volt itt.

Az MSZP-vel kezdem. A MIÉP az egyik végpont, amely azt mondja, hogy csak második kamarán belül. A másik végpont az MSZP, amely azt mondja, hogy egy kamarán belül teljes szavazati joggal rendelkezzenek a nemzetiségi képviselők. A Kiszegedésként az volt az álláspontja, hogy amennyiben radikálisan át tudjuk alakítani a választási rendszert - ezt leadtuk -, akkor ezen belül egy olyan nemzetiségi képviselő legyen egy kamarán belül, amely nem kapna teljes szavazati jogot, két mínusz, tehát kormányalakításba és -buktatásba, illetve a költségvetési törvény vitájába nem szólhatna bele, de más kérdésben lenne szavazati joga. A múltkor jeleztem, hogy ezt csak akkor valljuk, ha az egész választási rendszer reformját elfogadjuk. Amennyiben nem, akkor elfogadjuk azt az MDF által javasoltat, illetve az Igazságügyi Minisztérium által javasoltat, hogy legyen képviselő, de egyáltalán ne legyen szavazati joguk. Ez a kettős álláspont, és attól függ, hogy ha az egész rendszert nem fogadják el. Úgy tűnik, hogy ez a helyzet. Az MDF-fel és az Igazságügyi Minisztérium anyagával egyezően 13 plusz képviselő lenne, akinek nem lenne szavazati joga. A múltkor ez volt a megállapítás.

Nem emlékszem pontosan a Fidesz álláspontjára, ezért megkérem, hogy mondják el. *(Dr. Salamon László jelentkezik.)* Az SZDSZ sem fejtette ki a javaslatát, ezért most megteheti. Megadom a szót Salamon Lászlónak.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): A Fidesz egykamarában gondolkodik, abban tartja megoldhatónak vagy megoldandónak a nemzeti kisebbségek képviselőit, teljes szavazati joggal nem tartjuk lehetségesnek a képviselői jogállások közötti különbségtételt. A '93-as megoldást tartjuk alapvetőnek, amely a választópolgárokat válasz elé állítja, hogy pártokra szavaz, vagy kisebbségi listára.

Hadd hangsúlyozzak egyvalamit! Elhangzott, és volt egy egyetértés a jelenlévők között abban, hogy kibontottuk az alkotmány - ez nem normatív megoldás, de talán nem árt végre azt, amiben egyetértünk, újból hangsúlyozni - normaszövegének elemzéséből és változásából, hogy az alkotmányban a parlamenti képviselő mint olyan, nem előírás, ez csak a kisebbségi törvényben van. Tehát megegyeztünk abban, hogy alkotmányos mulasztásról beszélni tulajdonképpen nem megalapozott, hanem egy kollízió van a kisebbségi törvény - amely már előírja a parlamenti képviselőt - és a választójogi törvény között. Na de ez nem norma, ez csak egy szerintem nagyon fontos felismerés és közös jogértelmezés.

ELNÖK: Igen, nagyon fontos, hogy a nemzetiségi képviselőnek mi az alapja, a problémája, hogy van-e alkotmányos mulasztás, vagy nincs. Ez nagyon fontos. Az SZDSZ nem volt itt, de valóban a másik öt párt az alkotmány és a nemzetiségi kisebbségi törvény megvizsgálásával arra jutott, hogy téves az az elterjedt feltevés, hogy itt alkotmányos

mulasztás lenne. A nemzetiségi törvény 20. §-a mondja ki ezt, de nem maga az alkotmány. Ennek ellenére törekedni kell rá, de nem vitás, hogy téves az a fajta közhiedelem, legalábbis öt párt elfogadta, hogy ez nem alkotmányos mulasztás. Ebben a kérdésben még egy párt nem nyilatkozott, mert nem voltak jelen a képviselői - nyilván más elfoglaltságuk volt. Megadom a szót Hack Péternek.

DR. HACK PÉTER (SZDSZ): Köszönöm szépen. Ami az alkotmányos mulasztás tényét vagy nem tényét illeti, tartalmilag egyetértek azzal, hogy nem az alkotmányból ered. A probléma az, hogy az Alkotmánybíróság ezzel a megállapítással ellentétes döntéseket hozott, és az Alkotmánybíróság mondta ki, vezette le a törvényből, mármint a kisebbségi törvényből azt a kötelezettséget, hogy ezt meg kell tenni.

A jelen pillanatban az Alkotmánybíróság az egyedül jogosult arra Magyarországon, hogy eldöntse, van-e alkotmányos mulasztás vagy nincs. Ezzel lehet egyetérteni és egyet nem érteni, de tartalmilag én is azt gondolom, hogyha itt valami el lett rontva, akkor a kisebbségi törvénytől lett elrontva, amely törvény túlmélt az alkotmányon. Úgy tűnik, hogy az Alkotmánybíróság a kijavítás útját kijelölte, és ez az út nem lehet a kisebbségi törvény módosítása.

Az SZDSZ az 1997. évi választási vitákban foglalt álláspontját a kisebbségi képviselettel kapcsolatosan változatlanul fenntartja. Ennek az a lényege, hogy egykamarás parlamentben gondolkodunk, a teljes jogú képviseletre hajlunk, mert a képviselők közötti ilyen alapon történő különbségtétel nagyon nehezen indokolható. Ha az alkotmányba ezt beletesszük, akkor nyilván ez alkotmányos megoldás lesz, de nagyon nehézé válik, hiszen technikailag megoldhatatlan problémákat okoz. A választások során azonban fontosnak tartjuk, hogy ez ne delegálás legyen, még csak ne is bújtatott delegálás, tehát ne egy olyan automatizmust jelentsen, ami egészen szimbolikus választói részvétellel automatikus mandátumot eredményez kisebbségi szervezetek által delegált – nem is kisebbségek által választott, hanem a szervezetek által delegált – személyek részére. Ezért mi a pozitív diszkrimináció szabályai, keretei között bizonyos kedvezményeket elfogadhatónak tartunk a jelöltállításnál, illetve a listaállításnál, de ezek a kedvezményes szabályok érdemi megmérettetést eredményeznek. Számunkra elfogadható ebben a körben az egyszavazatos rendszer, vagyis az, amit a Fidesz mondott, hogy vagy pártot, vagy kisebbséget válasszanak.

Amit az ügyben annak idején leírtunk, rendelkezésre áll, az egy viszonylag részletesen kidolgozott javaslat, és nem látunk indokot arra, hogy attól eltérjünk.

ELNÖK: Köszönöm, és hadd összegezzem az eddigi nyilatkozatokat. Úgy tűnik, hogy a MIÉP, az MDF és a Független Kisgazdapárt azt mondja, hogy ne legyen szavazati jog, ha így marad - nekünk részben más volt a véleményünk, de csak akkor, ha az egész rendszerünk megvalósult volna -, ne legyen szavazati joga a nemzetiségi kisebbségi képviselőknek. Ezen belül is vannak eltérések, de ez a lényeg. A másik oldalról a Fidesz, az SZDSZ és az MSZP azt mondja, hogy teljes szavazati joguk legyen, de ez kétfelé válik. Az SZDSZ és a Fidesz egyetért abban, hogy alternatív legyen - az állampolgárok szavazati joga vagy a kisebbségi képviselőké -, ezzel szemben az MSZP azt mondja – kérem a kijavítást, ha nem így van -, hogy plusz egy szavazati joga legyen minden állampolgárnak.

Megadom a szót Turi-Kovács Bélának.

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): A jegyzőkönyv kedvéért fontosnak tartom elmondani, hogy a Független Kisgazdapártnak változatlanul az az álláspontja, hogy kétkamarás rendszeren belül lehet megvalósítani azt a helyzetet, ahol a szavazati jog teljes körű, nincs korlátozva, és értelemszerűen a második kamarán belül kell teljes jogkört

biztosítani a megválasztott személy számára. Úgy érzem, ez az egykamarás rendszeren belül nem megvalósítható, és nincs is olyan ellentmondás, amit itt hallottunk. Amennyiben a mandátum megszerzéséhez korlátozott számú szavazat szükséges, akkor ebből *accountratio* következik, hogy annak a végterméke és eredménye, ami majd megjelenik a mandátum érvényesítését követően, szintén lehet, sőt álláspontunk szerint bizonyos vonatkozásokban szükségszerűen korlátozott. E tekintetben a mi nézetünk nem változott.

Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm. Salamon képviselő úr jelentkezett.

DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Hack Péternek azon észrevételére vagy azon véleményére szeretnék reflektálni, amelyik azt mondja, hogy az Alkotmánybíróság tulajdonképpen kijelöl egy utat. Erre azt tudom mondani, hogy bevallom őszintén, nem él bennem az összes alkotmánybíróági döntés, így ezt meg kellene nézni. Az én emlékeim úgy szólnak, hogy nem azt kérdezték az Alkotmánybíróságtól, hogy megilleti-e a kisebbségeket parlamenti képviselet vagy sem, hanem azt kérdezték, hogyha a kisebbségek parlamenti képviseletét biztosítani akarjuk, akkor kielégítő-e az, hogy pártlistán bejuthatnak a kisebbségiek. Az Alkotmánybíróság ezt értelmezte úgy, hogy ez nem elégíti ki, és kiindult abból a helyzetből, hogy van egy alkotmány, amely azt a szöveget tartalmazza, amit tartalmaz, és van egy sarkalatos törvény, amely – hogy így mondjam – alkotmányos jogszabály, és ahogy a kétharmados többsége is mutatja, alkotmányjogi jelentőségében fölébe nő az egyszerű törvényeknek. Amikor alkotmányjogot mint olyat értelmezett az Alkotmánybíróság, akkor az alkotmány mellett értékelte a sarkalatos törvényt is, és nyilván nem merült benne fel, hogy olyan választ adjon, hogy az alkotmány ezt nem is írja elő.

Azt gondolom - azért fejtettem ki ezt az álláspontot, és úgy gondolom, hogy ez tartható -, hogy az Alkotmánybíróság egy más kérdésből és abból a hipotézisből kiindulva, hogy ennek az alkotmányos biztosítása tulajdonképpen fennáll, adta azt a választ, amit adott. Ezzel szemben nem hiszem, hogy a mi felvetésünk ilyen értelemben szögesen állna ellentétben az Alkotmánybíróság döntésével, de meg kell nézni az Alkotmánybíróság döntését. Ennyiben kétségtelenül nagyon hasznos volt a képviselőtársam felvetése, tehát hogy ez mennyire ad választ erre a kérdésre, mennyire pedig arra, hogyha hipotetikus ez az alkotmányos jog, akkor nemcsak a módszerre vonatkozott. Bennem úgy él, hogy a módszerre vonatkozott, és a módszerről lehet úgy véleményt mondani, hogy esetleg a kiinduló hipotézis más oldalról viszont nem is indokolta volna magának az egész kérdésnek a feltevését.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Fenyvessy képviselő úr jelentkezett.

DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm. A vitát látva, és mivel úgy tűnik, hogy ebben a kérdésben a hat párt 3:3 arányú megosztottságot mutat, nem vagyok meggyőződve arról, hogy nekünk feltétlenül fel kell találnunk a spanyolviaszt, lehet, hogy már mások korábban feltalálták. Nagyon szívesen látnám, hogy az úgynevezett nyugati demokráciák hogyan oldották meg ezt a kérdést, hogyan történik mondjuk, a franciáknál a bretonok, a provanszálók, az okzitánok és a hasonlóak parlamenti képviselete, hogyan történik Svájcban a rétorománok parlamenti képviselete, és hogyan történik más nyugati demokráciákban mondjuk, Dániában a németek képviselete, és még lehetne tovább sorolni. Nem biztos, hogy amikor itt egy-egy példát felhozunk, az általános áttekintést ad. Nagyon jó lenne, ha nemcsak egy-egy kiragadott példa alapján irányítanánk a saját elképzeléseinket, hanem lenne egy általános áttekintésünk, hogy ez a példa is követhető meg az a példa is követhető vagy azokat a példákat tegyük félre, amelyek esetleg a mi körülményeink között

nem alkalmazhatóak. Talán kimozdíthatná ebből a mai patthelyzetből a tárgyalást, ha látnánk egy általános nyugat-európai kitekintést.

Köszönöm.

ELNÖK: Megadom a szót Wiener képviselő úrnak, de annyit röviden hadd mondjak, hogy nagy többségben nincs külön nemzetiségi képviselő. Kivételek lehetnek, de nagyon-nagyon nagy többségben nincs ilyen.

Megadom a szót Wiener képviselő úrnak.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): Legelőször még az előző vitához mondanám, hogy az alkotmány mit írt elő és mikor, bár ezzel már foglalkoztam egy korábbi hozzászólásomban, utána pedig Fenyvessy képviselőtársam felvetésére reagálnék, bár ebben a tárgykörben is az elmúlt alkalommal néhány modellről már beszéltem.

A parlament 1990. évi XVI. törvénye volt az, amelyik alkotmánymódosító törvényként parlamenti képviselőtről beszélt a kisebbségek esetében, és az 1990. április 29-i megállapodás nyomán történt 1990. évi XL. törvénnyel végrehajtott alkotmánymódosítás volt az, amely a „parlamenti” szót kivette ebből, de a „képviselő” szót otthagya.

Ennek következtében az akkori "félmunka" következménye volt, hogy az Alkotmánybíróság végül is az én emlékeim szerint is alkotmányos mulasztást állapított meg. Nyilvánvalóan meg kell nézni a pontos szöveget, és annak alapján lehet egy alkotmánybírói döntést értelmezni.

Ami Fenyvessy Zoltán képviselőtársam felvetését illeti, az elmúlt alkalommal már utaltam arra, hogy vannak megoldások. Ezek valóban nem nagy számúak. Az új-zélandi példát hoztam a maorikkal, de ezt most nem szeretném megismételni, ezért csak a nyugat-európai példákat mondanám. A kisebbségi kérdés Nyugat-Európában nem úgy merült fel, mint Kelet-Közép-Európában, bár ott is vannak alacsony népességszámú kisebbségek, népcsoportok, hanem elsősorban mint egy államon belül több meghatározó etnikum egymáshoz való viszonya. Ennek a döntő megoldási módja a föderalizálás, vagy pedig amit most láttunk Nagy-Britannia esetében, az úgynevezett devolúció, tehát a baszkok, katalánok, andalúzok, gallegók és mások problémáit Spanyolországban az autonóm közösségek rendszerével oldják meg azzal, hogy autonóm régiókat hoznak létre, ami a föderalizmus felé közelít. Nagy-Britanniában úgy oldják meg, hogy nemrég hozták létre Walesnek, illetőleg Skóciának egyébként egymástól eltérő terjedelmű, hatáskörű terjedelmű parlamentjét. Finnországban, ahol az állam unitárius, az a megoldás módja, hogy a 200 fős parlamentben egyetlenegy helyet az Aland-szigetieknek biztosítanak. Itt 199 helyre választanak, a pártlisták alapján is egy hely jut az Aland-szigetieknek. Dánia esetében a grönlandiak jutnak speciális helyekhez, illetőleg a Feröer-szigetiek. A Német Szövetségi Köztársaság esetében Schleswig-Holsteinnek a Landtagja, tehát tagállami, vagy más néven tartományi parlamentje biztosít a dánoknak képviselőt.

Hozzá kell tennem, hogy a mai megoldások nem teljesen kiforrottak magában Nyugat-Európában sem. Látszik arra való hajlandóság egyes államokban, hogy a kisebbségek képviselőtét valamilyen módon megoldják. De mint előbb említettem, az e téren történt legnagyobb változtatás - a nagy-britanniai - a devolúcióval, a regionális parlamentek létrehozásával operál, tehát ezt a módszert tartja megfelelőnek ahhoz, hogy az államalkotó népek számára lehetővé tegye a saját képviselő megteremtését. Nehogy azt gondoljuk, hogy főleg Nagy-Britanniában a nemzeti kérdés tökéletesen megoldott. Látens feszültségek lappangnak az angolszászok és az őket megelőző kelta etnikumú walesi, illetőleg skót, valamint ír népesség között, sőt ez a pártpolitikai kapcsolatokban is megjelenik.

Ennek következtében Magyarország számára a nyugat-európai modellek ugyan tanulságosak lehetnek, de az ott alkalmazott megoldások jellege folytán nem igazán irányadóak. A kelet-közép-európai megoldásokról én már tettem néhány említést szintén az elmúlt alkalommal. Most csak megismétlem, hogy Lengyelországban a beloruszoknak és a németeknek biztosítanak ilyen helyet a parlamentben, Romániában egyébként az alsóházban a 328 megválasztott képviselő mellett megjelenik 13 kisebbségi. Sokat beszéltem a szlovén megoldásról. Ezt nem kívánnám megismételni.

Egyértelműen látszik, hogy míg Kelet-Közép-Európában valamennyi kisebbség számára egy meghatározott képviseleti lehetőséget kívánnak biztosítani, bár ez az egy-egy fővel vagy két fővel többnyire csak szimbolikus, addig Nyugat-Európában a nagy nemzetiségek, nemzetségek vagy nemzetek - nehéz itt megvonni a határvonalakat - parlamenti hatásköröket is kapnak, vagy pedig az állam teljesen a regionális felépítés irányában lép, majd az abból kifejlődő szövetségi államot hozza létre. Erre a legismertebb példa a belgiumi változások sora, ahol 1993-ban végül is a '70-71-es, a '81-es és a '88-as alkotmányreformok után az államot föderalizálták. De ezzel csak a vallonok és a flamandok problémáit oldották meg úgy, ahogy, hiszen ott sem jutott a kérdés nyugvópontra. A német etnikum esetében speciális nyelvi közösség fogalmát ismerték el. Tehát a belga államszervezet többféle megoldást tartalmaz, hallatlanul bonyolult, az országnak öt vagy hat kormánya van, attól függ, hogy mely szervezeteket sorolom be ebbe a körbe, és emellett még a németeknek - ez egy 60 ezer fős kisebbség Belgiumban - külön speciális jogosítványai vannak a nyelvi közösség talaján.

Nagyon kevés az a nyugat-európai állam, amely teljesen egy etnikumú lenne. Talán Hollandia ide sorolható. De például már Finnország sem, ahol elég jelentős svéd népesség él és így tovább. Tehát a magyar megoldás nem másolhat nyugat-európaiat, viszont figyelembe kell venni az ottani törekvéseket, és figyelembe kell vennünk a térségben végmenő változásokat is. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek parlamenti képviseletének a megoldása a hatékony, megfelelő és demokratikus kisebbségi politikát nem tudja helyettesíteni.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Több jelentkező nincs. Köszönöm az előadást. Úgy látom - ahogy az előbb elmondtam -, hogy a hat pártnak két teljesen eltérő koncepciója van, és a két táboron belül is nagyon lényeges eltérések vannak. Úgy tűnik számomra, de majd esetleg ősszel visszatérhetünk rá, hogy nincs esélye a lezárásnak. Most már le lehet szögezni - a múltkor még nem volt ennyire tiszta a dolog -, hogy ebben olyan nagyok az eltérések, hogy a 2. napirendi pont tekintetében sem tudunk megállapodni. De mondom, hogy ha őszre áttörés következik be, akkor még visszatérhetünk rá. Jelenleg tehát ez az állapot.

Most térjünk rá a 3. napirendi pont tárgyalására. Hadd jelezzek egy kis problémát...
(*Dr. Fenyvessy Zoltán jelentkezik.*) Tessék!

DR. FENYVESSY ZOLTÁN (MIÉP): Elnézést, csak felvettem azt, hogy kaphatnánk-e valamilyen nyugat-európai áttekintést. Nem arra gondoltam, hogy Wiener úrtól kaphatnánk egy áttekintést (*Dr. Wiener György: Természetes!*), hanem esetleg az OVB-tól. Nekem sok tekintetben vitakoznivalóm lenne a Wiener képviselőtársam által előadottakkal, ezért ezt autentikusabb helyről várnám.

ELNÖK: Jó! Amennyiben tolmácsolhatjuk, itt van az államtitkár úr, aki szisztematikusan gyűjti a kérdéseket a választási rendszerrel kapcsolatban. Arra kérjük az államtitkár urat, hogy amennyiben az apparátusa ezt lehetővé teszi, akkor mire a következő

ülés lesz - ősszel a következő ülés -, tegye meg, hátha valami ki tudná billenteni a mostani zsákutcába jutott patthelyzetet, ami kialakult a 2. pontban.

Hiba! A könyvjelző nem létezik.A 3. napirendi pont kapcsán hadd jelezzek valamit. Én mint elnök, illetve az alelnök asszonyokkal elvben megtárgyaltuk, hogy most kaptuk meg Tóth Zoltán államtitkár úréktól azokat a módosító javaslatokat, amelyeket a múltkor megtárgyaltunk. Tehát szövegesen most kaptuk meg. Nem tudom, hogy a hat delegáció közül volt-e olyan, amelyik megkapta. Ezt átszaladva, mindenképpen az alapkérdésekről tudunk vitatkozni, de ezeket alaposan meg kellene nézni. Tudjuk nagyon jól, hogy a választási törvényben egy mondat kicserélésének nagy következménye lehet. Hadd jelezzem, hogy mivel alig egy negyedóránk volt erre, szeretném a lényeges kérdéseket öszre halasztani azért, hogy teljesen szövegszerűen lehessen jóváhagyni. Az alapkérdésekről most tudunk beszélni. *(Dr. Salamon László jelentkezik.)* Salamon képviselő úr jelentkezett. Tessék!

Hiba! A könyvjelző nem létezik.DR. SALAMON LÁSZLÓ (Fidesz): Részben szeretném megerősíteni az elnök urat ebben az elképzelésében. Egy normaszöveget alaposan át kell tanulmányozni, arról nem beszélve, hogy a választójogi törvény olyan, hogy nemhogy mondatok, hanem betűk, vesszők alapvetően rengeteget jelenthetnek, változtathatnak a tartalomra. Nem is vállalkoznék erre.

Viszont amiért szót kértem, az az, hogy a Fidesz adós bizonyos nyilatkozatokkal, amelyeket - ha szabad - meg is tennék. A Választási Iroda három kérdést vetett fel. Ebből az első kérdés az, hogy mi a Fidesz álláspontja arra nézve, hogy a kiüresedettnek látszó kapcsolt listákat hagyjuk ki a törvényből. A Fidesznek most már a végleges álláspontját tudom közölni. A Fidesz is nyitott arra, hogy maradjon ki, de nem zavarja az, hogy ez benne legyen. Tehát ha más pártoknak nyomós érveik lennének, hogy mégis maradjon a kapcsolt lista arra is, akkor meggondoljuk, arra is hajlandóak vagyunk. De úgy tűnik, minden párt azt mondta, hogy a kapcsolt lista maradjon el. Ehhez a Fidesz is csatlakozni tud. Ez az egyik.

A másik kérdés az, hogy a listás választások mindenképpen legyenek egyfordulósak, vagyis értelemszerűen szűnjön meg az, hogy a listás választásokra is az ötven százalékos érvényességi küszöb vonatkozzék, mert ez ezt jelenti. A Fidesz ezt a javaslatot nem támogatja. Nem tartjuk alkotmányjogilag elfogadhatónak azt, hogy más érvényességi küszöb vonatkozzék az egyéni választóközözetre, tehát a többségi rendszeren alapuló választási elemre, más érvényességi küszöb vonatkozzék ugyanabban a fordulóban a listás rendszerre.

Politikailag is úgy gondoljuk, hogy rossz optikát ad, hogy a pártok közötti választás érvényességi feltétele és az egyéni körzetbeli képviseléválasztás érvényességi feltétele között különbség legyen, nem tartjuk ezt indokoltnak.

A harmadik felmerült kérdés a levél útján való szavazás. Én már ebben a témában az aggályokat részletesen jeleztem az elmúlt tárgyaláson, engedjék meg, hogy az idejüket megtakarítsam, és ne ismétljem meg ezeket, csak utaljak rájuk, és erre való hivatkozással tájékoztassam a bizottságot, hogy a Fidesz a levéllel történő szavazást nem támogatja.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Államtitkár úrnak mondom, hogy bár felmerült a múltkor a levél kérdése, nem látom ebben az anyagban. *(Dr. Tóth Zoltán: Nincs benne!)* Lényegében két dologban egyeztünk meg, ami elkészült, de majd betű szerint le kell ellenőrizni. A harmadik kérdés csak felmerült, és azt hiszem, hogy a pártok abban valóban nem voltak egységesek, ezért nem találtam én sem egy rövid átfutás után, hogy ebben lenne szó erről. Ősszel mindenképpen össze kell ülnünk, amikor azt a bizonyos határozatot megcsináljuk és elfogadjuk, amelyre a megbízásunk szól.

A Független Kisgazdapárt részéről – hadd mondjam pártdelegáltként is, ha már nálam

van a szó – mi mind a két szempontból igent mondunk, így nemcsak a kapcsolt lista eltüntetésére azon érvek alapján, amelyeket az elmúlt találkozón minden párt jelzett. Mivel kettős választásunk van, vegyes rendszerünk van, a vegyes rendszer két eleme eltérő. Ezért az az aggály, amelyet Salamon képviselő úr mondott, hogy nem szerencsés, ha az egyikről eltér a másik – két eltérő elem van, ami a mixelt, vegyes rendszerből következik. Úgy látjuk, hogy amennyiben eltérők a konkrét szabályok, akkor nem jelent problémát, de tiszteletben tartjuk, hogy a Fidesznek más az álláspontja. Mi mind a kettőre igent mondunk. Még annyit tennék hozzá, hogy a tényleges álláspontot az egész szöveg szempontjából majd az őszi találkozóra mondjuk ki.

Két jelentkező volt. Balsai úrnak adom meg a szót.

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Tisztelt Bizottság! Csak a legrövidebb módon szeretnék nyilatkozni. Ugyanaz a véleményünk, amit a Fidesz képviselőjében Salamon László elmondott: az MDF egyetért a kapcsolt lista kiiktatásával, de elképzelhetőnek tartja, hogy az egységes választójog alapján az alkotmányos követelményeknek megfelelné egy küszöb nélküli egyfordulós listás választás. Utalok az 1998-as májusi választásokra, ahol nagyon világos politikai lehetőségei maradtak az érvénytelen listás választást követően a második fordulóban mindazon politikai erőknek, akik úgy akarták kifejezni mondjuk, politikai szándékaikat, hogy választópolgáraikat a döntésükkel kapcsolatban politikai eszközzel is a választójog alapján megszorítják, hogy visszavonják a listájukat a második fordulóban. Ez elképzelhetetlenül szűkíti a lehetőséget.

A levéllel kapcsolatban nem is kell nyilatkozni, ugye?

ELNÖK: Nem, mert lényegében az lemaradt. Balczó képviselő úr jelentkezett még a MIÉP részéről. Megadom a szót.

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Köszönöm a szót. Csak szeretném megerősíteni, hogy mindkét javaslattal egyetértünk, mind a kapcsolt lista eltörlésével, mind pedig a érvényességi küszöb megszüntetésével. Hadd kérdezzem meg, mert nem volt világos Balsai István egyetértése a Fidesz-javaslattal, hogy mindkettővel egyetért-e.

DR. BALSAI ISTVÁN (MDF): Csak a kapcsolt listával értünk egyet, az érvényességi küszöb eltörlésével nem.

BALCZÓ ZOLTÁN (MIÉP): Világos. Valószínűleg rosszul értettem, hiszen az indoklás pont azt támasztotta alá, hogy a választói szándéknak és akaratnak egy bizonyos torzulása jöhet létre az említett példa alapján.

ELNÖK: Köszönöm szépen. A jelentkezés sorrendjében először Turi-Kovács Béla, majd Wiener képviselő úr és Hack Péter képviselő úr következnek.

DR. TURI-KOVÁCS BÉLA (FKGP): Pokol elnök úr lényegében a kiszegda-álláspontot kifejtette, de a következőkkel szeretném kiegészíteni. A most megtartott választási eredmények azt igazolták, hogy amíg az első fordulóban eredménytelenné vált mondjuk, egy 40-50 százalék közötti részvétel miatt egy listás választás, a második fordulóban ugyanez 25-30 százalék közöttivel akár eredményes is lehetett. Ebből következik az én nézetem szerint az, hogy nincs indoka annak, hogy még egy forduló következzen, amikor a választók nagy valószínűséggel a következő választáson még kevesebben vesznek részt. Lehet, hogy tévedek, mégis azt mondom, hogy ez egyértelműen az a helyzet a mi nézetünk szerint, ami egy

fordulóban eldönthető. Az egy másik kérdés, hogy legyen-e itt valamiféle részvételi arány külön meghatározva vagy ne legyen, de azt gondolom, hogy mindenképpen sürgősségtelen a második forduló, ha helyesen van megállapítva a részvételi arány.

ELNÖK: Köszönöm. Wiener György, majd Hack Péter képviselő úr következik.

DR. WIENER GYÖRGY (MSZP): A Szocialista Párt egyetért mind a kapcsolt lista megszüntetésével, mind pedig azzal, hogy ne legyen érvényességi küszöb a listás ágon, sőt, a mi javaslatunkból az következik, hogy ne legyen érvényességi küszöb az egyéni választókerületekben sem. Emellett felhívnám arra a figyelmet, hogy a 4. § egy joghézagot próbál felszámolni, amikor is előírja az időközi választást, ahogy ezt az alkotmány is szabályozza a zárt lista vagy a májusra történő rögzítéssel, most már a választási törvény is kimondaná, hogy „időközi választás esetében”. Egyébként valószínűleg ez a bővítés nem véletlen, hiszen sajnálatos halálesetek miatt két egyéni képviselői körzet is megüresedett. Nem volt semmiféle szabály, amely alapján az Országos Választási Bizottság dönteni tudott volna, éppen ezért analógiák és egyebek alkalmazásával írta ki a választást – ha jól tudom – szeptember 26-ra a Somogy megyei III. számú egyéni választókerületben, és rövidesen ki fogja írni Székesfehérváron a Fejér megyei II. számú választókerületben is. Támogatjuk a 4. §-ban foglaltakat is, de azért megjegyzem, hogy ilyenkor fennáll az a probléma, hogy elég hosszú ideig betöltetlen maradhat a hely egyéni választókerületben, de bizonyos munkaszervezés és egyéb okok miatt ezt esetleg elfogadhatónak lehet tekinteni.

Ami a nagyobb vagy kisebb részvételi arányt illeti, valóban 1998. május 24-én mind Hajdú-Bihar megyében, mind pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a második fordulóban a részvételi arány jóval magasabb volt, mint az elsőben; Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében például 9 százalékkal, de nem ez a jellemző. Érvénytelenség nem állt fenn a listáson sem 1990-ben, sem 1994-ben, az egyéni körzetekben azonban szinte kivétel nélkül mindenhol mind az 1990-es, mind az 1994-es választások esetében jóval alacsonyabb volt a részvétel a második fordulóban, mint az első fordulóban. Ebből a szempontból nem ad erőteljesebb legitimitást a kétfordulós rendszer.

ELNÖK: Köszönöm. Hack képviselő úré a szó.

DR. HACK PÉTER (SZDSZ): Köszönöm. Az SZDSZ a kapcsolt lista törlését kifogásolja, a második kérdésben pedig nyitott a megállapodásra, de úgy tűnik, hogy ez nem fog létrejönni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Több jelentkező nincs. A mai ülés végére azért pontosabban látjuk, hogy melyek azok a kérdések, amelyekre mégiscsak van nagyon kicsi technikai szabály. A kettő közül az egyiket a hat pártból négy támogatja, de a hat pártból öt kellene hozzá, de még mindig van valami esély. Őszig még mindig lehet áttörés, minden pontot nyitva hagytunk. Nagy kérdés, hogy a parlamenti választások legnagyobb pártjai kifejtsek, hogy milyen választási rendszerben gondolkodnak. Erre őszig különösen van idő.

Mivel nincs több jelentkező, az ülést bezárom, köszönöm a megjelenést.

(Az ülés végének időpontja: 11.00 óra)

Dr. Pokol Béla
elnök

Tartalomjegyzék

<i>Elnöki bevezető</i>	4
<i>Az Országgyűlés létszámának csökkentési lehetőségei (egyfordulós, kétfordulós kérdés, az arányosítás kérdése) témakör folytatása</i>	4
<i>Hozzászólások</i>	5
<i>A nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselőinek lehetősége (egykamara, kétkamara) témakör folytatása</i>	8
<i>Hozzászólások</i>	8
<i>A külföldi magyarok választási joga, a választókerületek nagyságának újragondolása, közös lista</i>	13
<i>Hozzászólások</i>	13